

Çalışma Sermayesi, Finansal Kaldıraç ve Net Faiz Getirisinin Banka Performansı Üzerindeki Etkisinin Panel Veri Analizi ile İncelenmesi

Reyhan Öztürkmen¹

Özet

Bu çalışmanın amacı Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren bankaların finansal performanslarına etki eden değişkenleri ekonometrik bir modelle ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla, Borsa İstanbul'da bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 12 enerji firmasına ait veriler 2005Q1 – 2021Q4 olmak üzere çeyrek data ile bir araya getirilmiş ve panel data oluşturulmuştur. Bankaların çalışma sermayesi kaldıraç oranları ve net faiz getirilerinin finansal performans arasındaki ilişkiyi ortaya çıkaran 2 model kurulmuştur. Model 1'in bağımlı değişkenini aktif karlılığı oluştururken ana bağımsız değişkenler çalışma sermayesi kaldıraç oranları ve net faiz getirileridir. Model 2'nin bağımlı değişkenini öz kaynak karlılığı oluştururken ana bağımsız değişkenler çalışma sermayesi kaldıraç oranları ve net faiz getirileridir. Elde edilen bulgular ile her iki modelde de bankaların aktif karlılığı ve öz kaynak karlılığını anlamlı ve pozitif yönde etkileyen değişkenin net faiz getirileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sermayesi ve finansal kaldıraçın aktif ve öz kaynak karlılığı üzerinde herhangi bir anlamlı ilişkisi bulunamamıştır.

1. GİRİŞ

Küreselleşen dünyada işletmelerin hitap ettiği pazarlar yerelden ulusala, ulusaldan uluslararasına değişim göstermektedir. Bunun altında yatan temel neden işletmelerin pazarlama ortamında yoğun rekabetin olması ve işletmelerin bu rekabette ayakta kalabilmesi için değişen ve gelişen şartlara uyum sağlaması gerekliliği olmaktadır. Rekabette ayakta kalmak için ise işletmelerin varlıklarını etkin ve verimli şekilde sürdürmeleri gerekmektedir. Bu nedenle işletmelerin günlük faaliyetlerini yerine getirmede kullanacakları

1 Öğr. Gör. Dr., Gaziantep Üniversitesi, buyukarpaci@gantep.edu.tr,
ORCID: 0000-0001-8157-9429

çalışma sermayesinin yönetimi ve bunun yanında etkin kullanılması büyük önem taşımaktadır (Güner & Konak, 2016).

Çalışma sermayesi yönetimi ile işletmenin ne kadar yatırım yapacağı ve bu yatırımların hangi kaynaklardan finanse edileceği gibi konuların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda çalışma sermayesi yönetimi ile firma performansı arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığı yıllardır araştırılmakta ve tartışılmaktadır. Sürekli büyümeyi ve maksimum karlılığı hedefleyen firmaların, güçlü bir finansman ve kalite yönetimi ile hedeflerine ulaşabilecekleri düşünülmektedir. Çalışma sermayesinin yönetimi açısından etkin ve verimli bir yönetim anlayışının benimsenmesi, şüphesiz şirket performansına olumlu katkı sağlayacaktır (Poyraz, 2012).

Günümüzün küresel sanayileşmesinde, finans sektörü dünya çapındaki ülkelerin rekabet edebilirliğinde kilit bir rol oynamaktadır. Dünyadaki birçok ülkenin genel ekonomik büyümesi, finansal sistemin etkin yönetiminden etkilenir. Finansal sistemin iki önemli oyuncusu finansal piyasalar ve bankaları içeren finansal kurumlardır. Bankacılık sektörünün performansı, sistemin birbirine bağımlı yapısı nedeniyle finansal sistemin diğer sektörlerini de etkiler (Gadzo & Asiamah, 2018).

İşletmeler yatırımlarını finanse ederken yabancı kaynak veya öz sermaye ile finanse edebilir. Yabancı kaynak olarak adlandırılan borçlar ve imtiyazlı hisse senetleri gibi sabit maliyetli fon kaynaklarının şirketin öz sermayesine oranı finansal kaldıraç olarak tanımlanmaktadır. İşletmeler kullanmış oldukları finansal kaldıraçla işletmenin yabancı kaynak maliyeti aktif getiri oranına bakılmaksızın sabitlenmiş olmakta ve bu maliyetlerin üzerinde getiri elde edilmesi amaçlanmaktadır. (Enekwe, Agu, & Eziedo , 2014)

2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde bankacılık sisteminin performansı ve karlılığı geniş ölçüde tartışılmış olup banka karlılığını ölçebilmek için genel itibariyle öz kaynak karlılığı (ROE) ve aktif karlılığı (ROA) kullanılmıştır. Aktif karlılığının, performans ölçümünde iç ve dış belirleyicilerin bir fonksiyonu olduğu belirtilmektedir. Söz konusu iç belirleyiciler banka yönetim kararları ve politika hedeflerinden etkilenen faktörler iken bankaların dış belirleyicileri bankaların faaliyet gösterdiği ekonomik ortam ve yasal ortamı yansıtan değişkenler olmaktadır. Banka performansının içsel belirleyicilerinin başında likidite düzeyi gelmekte iken sermaye yeterliliği ve banka büyüklüğü de likidite düzeyini takip eden belirleyiciler olmaktadır. (Altıok Yılmaz, 2013)

Literatürde banka karlılığı genellikle iç ve dış belirleyicilerin bir fonksiyonu olarak ifade edilmektedir. İç belirleyiciler, karlılığın mikro veya bankaya özgü

belirleyicileri olarak adlandırılırken, dış belirleyiciler, banka yönetimi ile ilgili olmayan ancak finansal kurumların işleyişini ve performansını etkileyen ekonomik ve yasal ortamı yansıtan değişkenleri ifade etmektedir.

Yılmaz, 2013 yılında yapmış olduğu çalışmasında Türkiye'nin de içinde bulunduğu dokuz gelişmekte olan ülke için karlılık ve belirleyicileri sabit etkili panel veri regresyonu kullanılarak incelemiştir. 2005-2010 yılları arasında 9 gelişmiş yükselen piyasa ülkesinden 195 banka analiz edilmiştir. Sonuçlar, faaliyet giderleri yönetimi, kapitalizasyon, kredi riski, banka büyüklüğü ve enflasyonun hem aktif getirisi hem de net faiz marjı bağımlı değişkenleri için önemli belirleyiciler olduğunu ortaya koymaktadır. (Altıok Yılmaz, 2013)

Gana'da borsaya kote olmayan bankaların finansal kaldıraç ve performansı arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada borsada işlem görmeyen bankalar için kaldıraç düzeyi, varlık getirisi ile negatif, öz sermaye getirisi ile pozitif bir ilişkiye sahiptir. Bu durum, kaldıraçtaki bir artışın varlık getirilerinde azalmaya yol açtığı anlamına gelmektedir. (Gadzo & Asiamah, 2018)

Reis, Kılıç ve Buğan'ın bankaların finans açısından performansı ile içsel ve dışsal değişkenlerin aralarındaki ilişki durumu araştırılmıştır. Yapılan çalışmada aktif karlılık oranı olan ROA ve net faiz sınırının, finansal performansın belirtisi olarak görülüp, kullanılmıştır. 2009-2013 yıllarını kapsayan dönemde BIST'da etkinlik gösteren 14 bankanın dataları panel veri yöntemiyle analizde bulunmuşlardır. Yapılan çalışmanın sonucunda şirketlerin büyüklüğünü sıralamak için kullanılan piyasa kapitalizasyonu, borcun öz sermayeye veya toplam sermayeye oranı olan kaldıraç, kredi/mevduat oranı ve GSYİH ile aktif karlılık oranı (ROA) arasındaki ilişki anlamlı olarak tespit edilmiştir. (Reis, Kılıç, & Buğan, 2016)

Abate ve Mesfin, 2007-2016 yılları arasında Etiyopya'da 9 ticari bankanın performansını doğrusal regrasyon analizi ile araştırmışlardır. Sermaye yeterliliği, kaldıraç, likidite ve mülkiyetin bankaların karlılığı ile istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Operasyonel verimlilik, gayri safi yurtiçi hasıla, enflasyon ve faiz oranını bankaların karlılığı ile arasında negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç olduğu ortaya konmuştur. (Abate & Enyew, 2019)

Al-Homaidi, Tabash, Farhan ve Almaqtari 2008-2017 yılları arasında 69 Hint ticari bankanın performansını dengeli panel veri analizi ile araştırmışlardır. Karlılık ile kaldıraç oranı, işletme verimliliği, döviz kuru, şube sayısı, enflasyon oranı ve faiz oranı arasında negatif; aktif devir hızı, banka büyüklüğü, varlık kalitesi oranı, likidite oranı ve Gayri Safi Yurtiçi

Hâsıla ile arasında da pozitif yönlü bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. (Al-Homaidi, Tabash, & Farhan, 2018)

Kalemler Özcay vd.'nin kaldıraç rasyolarını araştırdıkları çalışmada kaldıraç döngüsünün çalışma yöntemine yönelmişlerdir. Kaldıraç döngüsünü açıklamak için Adrian ve Shin'in "The Adrian-Shin Model"i baz almışlardır. Konusu geçen modele göre varlık değerlerinde yaşanan artış kaldıraç rasyosunu düşürmüştür. Bu durum bankaların yabancı kaynak hacmini arttırma arayışını arttırmışlardır. Yabancı kaynak elde edildiğinde bankaların bilanço büyüklükleri artmıştır. Bunun sonucu kaldıraç döngüselliğinin olduğunu ispatlamıştır. (Alfaro, Kalemler, & Volosovych, 2011)

Kaya ve Köksal, 2006-2018 yılları arasında bankacılık sektöründe kaldıraç ve döngüselliğinin değişen kaldıraç rasyoları kullanarak regresyon analizi ile araştırmışlardır. Katılım bankalarının kaldıraç döngüselliği şeklinde bir nitelik taşıdığı sonucuna varmışlardır. (Kaya & Köksal, 2019)

Binici ve Köksal, 2002-2012 yılları arasında kaldıraç döngüselliğini araştırmışlardır. Aktif büyüklüğü ile kaldıraç arasındaki ilişkiyi pozitif yönde saptamışlardır. (Binici & Köksal, 2012) Kaldıraç rasyosu ise aktif büyüklüğü hem kısa hem uzun zamanda pozitif taraftan etki etmiştir. Bu durum kaldıraç döngüselliğinin varlığını meydana koymuşlardır. Kaya ve Köksal'ın yaptığı çalışmada kaldıraç rasyosu ile aktif büyüklüğü arasında döngüsel bir ilişki vardır. (Salihoglu, 2022)

Gülhan ve Uzunlar 1990-2008 yılları arasında durağan etkili panel veri analiz metodunun kullanıldığı çalışmalarında Türk bankacılık sektöründe banka karlılığının belirleyicilerini belirlemeyi hedeflemişlerdir. Yapılan çalışmanın sonunda sermaye yeterliliği, etkinlik giderleri, likidite, aktif büyüklüğü, menkul kıymet portföyü ve kredi riski gibi bankalara has değişenlerin; enflasyon, ekonomik büyüme oranı gibi makro değişenlerin; sektör payını ve sektördeki yoğunlaşmayı temsil eden sektörle ilgili değişenlerin ve ekonomik bunalım da yaşanan değişenlerin karlılık değişkenini ilişkisinin anlamlı olarak etkisi olduğu tespit edilmiştir. (Gülhan & Evcay, 2011)

Ongore ve Kuse 2013 yılında yapmış oldukları çalışmalarında Kenya'da 37 mevduat bankasının finansal performansının tayin edicileri doğrusal çoklu belirleyicileri doğrusal çoklu regresyon ve genelleştirilmiş en küçük kareler yöntemlerini kullanarak araştırma yapmışlardır. Yapılan araştırmalar bankaların finansal performansını ölçmek için varlıkların karlılığı (ROA), özsermayenin kârlılığı (ROE) ve faiz gelirleri oranı (NIM) kullanılmıştır. Ampirik verileri likidite değişkeni dışında kalan bankalara ait değişkenlerin

hepsinin bankaların finansal performansını anlamlı bir şekilde etkilemiş olduğu ortaya çıkarmaktadır. (Ongore & Gemechu, 2013)

Owoputi, Kayode ve Adeyefa 1998-2012 yılları arasında Nijerya’da yapılan çalışmada bankaya has değişkenlerin 10 bankanın karlılığı üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Yapılan çalışmada karlılık göstergeleri olarak varlıkların karlılığı (NIM) kullanılmıştır. Çalışmada kredi ve likidite gibi bankaların risklilik durumunu ölçen değişkenlerin banka karlılığını negatif olarak etkilemiştir. Fakat sermaye yeterliliği, banka büyüklüğü, verimlilik ve mevduat değişkenlerinin ise karlılık üzerinde pozitif ve anlamlı etki altında olması durumunu belirlemiştir. (Owoputi, Femi, & Felix, 2014)

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde örneklem olarak alınan veri seti, analizde kullanılan değişkenler ve tanımları ve analizde kullanılan yöntemler hakkında bilgi verilecektir.

3.1. Veri Seti

Çalışmanın temel amacı Borsa İstanbul’da faaliyet gösteren bankaların 2005 Q1-2021 Q3 dönemleri arasındaki verilerin incelenmesi suretiyle bankaların çalışma sermayesi, finansal kaldıraç ve faiz gelirlerinin finansal performanslarının üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Bu bağlamda Borsa İstanbul’da yer alan ve Tablo 1’de belirtilen 12 banka örneklem olarak seçilmiştir. Söz konusu bankaların 2005 Q1 – 2021 Q3 yılları arası çeyrek dönemlik verileri kullanılmıştır. Çalışmada panel veri analizi kullanılmış olup bu analizin seçilmesindeki temel neden verilerin çeyrek dönemlik olması nedeniyle banka performansının geçmiş dönemlerden etkilenip etkilenmediğinin de araştırılmasıdır.

Tablo - 1: Araştırma Örneklemine Oluşturan Banka Listesi

1	AKBNK	7	ISBTR
2	GARAN	8	ISCTR
3	HALKB	9	QNBFB
4	ICBCT	10	SKBNK
5	ISATR	11	VAKBN
6	ISATRTOP	12	YKBNK

3.2. Ekonometrik Modeller ve Değişken Tanımları

Bu çalışmada çalışma sermayesi ve bankaların finansal kaldıraçının banka performansı üzerindeki etkisini incelemek üzere 2 model kurulmuştur. Kurulan modeller aşağıdaki gibidir;

$$ROA_{it} = \beta_0 + \beta_1 (LIK)_{it} + \beta_2 (KLDRC)_{it} + \beta_3 (NFG)_{it}$$

$$ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1 (LIK)_{it} + \beta_2 (KLDRC)_{it} + \beta_3 (NFG)_{it}$$

Kurulan ekonomik modelde bağımlı değişkenler ROA ve ROE ile tanımlanırken, bağımsız değişkenlerden çalışma sermayesini temsilen LIK değişkeni, finansal kaldıraç temsilen KLDRC değişkeni ve bankaların getirilerinin temelini oluşturan faiz gelirlerini temsilen NFG değişkeni kullanılmıştır.

Tablo - 2: Çalışmada Kullanılan Değişkenler ve Tanımları

Değişken Kodları	Değişken Tanımları
ROA	Net Kar/Toplam Varlıklar
ROE	Net Kar/Özkaynaklar
LIK	Likit Aktifler/Toplam Aktifler
KLDRC	Alınan Krediler/Özkaynaklar
NFG	Net Faiz Gelirleri/Toplam Aktifler

3.3. Ekonometrik Yöntem

Çalışmada panel veri analizi kullanılmış olup Panel Augmented Mean Group Estimator (AMG) tahmincisi kullanılmıştır. Panel AMG tahmincisi değişkenler arasındaki yatay kesit bağımlılığını dikkate almakta olup otokorelasyon ve değişen varyans sorunlarına karşı dirençli tahminler ortaya çıkarmaktadır (Eberhardt & Bond, 2009).

3.3.1. Augmented Mean Group (AMG) Tahmincisi

Çalışmada yatay kesit bağımlılığını göz önünde bulunduran Augmented Mean Group (AMG) tahmincisi kullanılmaktadır. Eberhardt ve Bond (2009) tarafından geliştirilen AMG tahmincisi Pesaran'ın CCEMG tahmincisine alternatif olarak geliştirilmiştir. Bu tahmincinin diğer tahmincilere göre avantajlı yanı durağan olmayan değişkenlerin parametrelerinin incelenmesine olanak tanımasıdır. Bu nedenle AMG tahmincisi kullanılırken birim kök veya yatay kesit bağımlılığı testleri gibi öntestlerin yapılmasına gerek duyulmamaktadır (Eberhardt ve Bond, 2009).

AMG testinin ilk adımında kurulan ana model aşağıdaki gibi olup T-1 zamanı kukla değişken katsayıları ile genişletilerek bu katsayıların tahminleri elde edilmektedir.

$$\Delta ROA_{it} = \gamma_1 \Delta LIK + \gamma_2 \Delta KLDRC + \gamma_3 \Delta NFG_{it} + \sum_{t=2}^T \rho_t (\Delta D_t) + u_{it}$$

Burada, ΔD_t , T-1 periyodundaki birinci fark kukla değişkeni, ρ_t ise periyoda ait parametrenin kukla değişkenini ifade etmektedir. İkinci aşamada, ρ_t tahmin edilmesinin ardından φ_t değişkenine dönüştürülmekte ve ortak dinamik süreç (common dynamic process) olarak model aşağıdaki gibi kurulmaktadır;

$$\Delta ROA_{it} = \gamma_1 \Delta LIK + \gamma_2 \Delta KLDRC + \gamma_3 \Delta NFG_{it} + d_i(\varphi_t) + u_{it}$$

$$\Delta ROA_{it} - \varphi_t = \gamma_1 \Delta LIK + \gamma_2 \Delta KLDRC + \gamma_3 \Delta NFG_{it} + u_{it}$$

Bu yöntemde gruba özgü regresyon (group – specific regression) modeli önce φ_t ile uyarlanır ve ardından gruba özgü model parametrelerinin ortalama değerleri hesaplanır. Örneğin, AOTS parametresi γ_1 hesaplanırken aşağıdaki gibi hesaplanabilir:

$$\gamma_{1, AMG} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \gamma_{1,i}$$

4. AMPİRİK BULGULAR

Çalışmanın bu aşamasında çalışma sermayesi ve finansal kaldıracın banka performansı üzerindeki etkisi incelenmek üzere 2 ekonometrik model kurulmuştur. Model 1’de banka performansı göstergesi olarak aktif karlılığı belirlenmiş olup aktif karlılığı, çalışma sermayesi (LIK), finansal kaldıraç (KLDRC) ve aktiflerin net faiz getirisi (NFG) Panel AMG ile tahmin edilmiştir. Elde edilen analiz çıktılarında Tablo 3’te de görüldüğü üzere bankaların temel gelir kaynağı olan faiz gelirlerinin aktif karlılığı üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir. Net faiz gelirlerinin toplam varlıklara oranlanması suretiyle kullanılan değişkenin bankaların aktif karlılığı üzerinde %0.3 oranında pozitif yönde bir etkisi olduğu görülmektedir. Diğer yandan çalışma sermayesini temsil eden ve bankaların likit aktiflerinin toplam varlıklara oranı olarak formüle edilen LIK değişkeni ile bankaların finansal kaldıraçlarını temsilen alınan kredilerin öz kaynaklara oranı olarak formüle edilen finansal kaldıracın banka performansının aktif karlılığı açısından değerlendirilmesi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmektedir.

Tablo - 3: ROA Açısından Panel AMG Katsayı Tahminleri

ROA	Katsayı	Standart Hata	Z Değeri	P Değeri	Güven Aralığı (%95)	
LIK	0.0069512	0.0069512	1.00	0.317	-0.0066729	0.0205754
KLDRC	0.0025981	0.0024305	1.07	0.285	-0.0021656	0.0073617
NFG	0.3111784	0.0406348	7.66	0.000***	0.2315357	0.3908211

*Not: ***, **, * sırasıyla yüzde 1, 5 ve 10 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.*

Çalışmanın bu aşamasında Model 2 ile ifade edilmiş olan banka performansının öz kaynak karlılığı açısından incelenmesi bulunmaktadır. Model 2’de banka performansı göstergesi olarak öz kaynak karlılığı belirlenmiş olup aktif karlılığı, çalışma sermayesi (LIK), finansal kaldıraç (KLDRC) ve aktiflerin net faiz getirisi (NFG) Panel AMG ile tahmin edilmiştir. Elde edilen analiz sonuçlarında Tablo 4’te de görüldüğü üzere bankaların temel gelir kaynağı olan faiz gelirlerinin aktif karlılığı üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir. Net faiz gelirlerinin toplam varlıklara oranlanması suretiyle kullanılan değişkenin bankaların öz kaynak karlılığı üzerinde %0.97 oranında pozitif yönde bir etkisi olduğu görülmektedir. Diğer yandan çalışma sermayesini temsil eden ve bankaların likit aktiflerinin toplam varlıklara oranı olarak formüle edilen LIK değişkeni ile bankaların finansal kaldıraçlarını temsilen alınan kredilerin öz kaynaklara oranı olarak formüle edilen finansal kaldıraçın banka performansının öz kaynak karlılığı açısından değerlendirilmesi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmektedir.

Tablo - 4: ROE Açısından Panel AMG Katsayı Tahminleri

ROE	Katsayı	Standart Hata	Z Değeri	P Değeri	Güven Aralığı (%95)	
LIK	0.0937885	0.0937885	1.00	0.317	-0.0900336	0.02776106
KLDRC	0.0375107	0.029523	1.27	0.203	-0.0202148	0.0952362
NFG	0.9797779	0.8492942	5.69	0.000***	1.699857	3.486469

*Not: ***, **, * sırasıyla yüzde 1, 5 ve 10 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.*

Tablo 5’te banka performansının incelenmesinde aktif karlılığı değişkeninin kullanılması durumunda çalışma sermayesi kaldıraç ve net faiz gelirlerinin etkisinin incelenmesinde bankaların bireysel Panel AMG tahmin sonuçları verilmiştir. Çalışmada kullanılan tahminci verilerde dönüşüm

yaparak sonuçlara ulaştığından verilerde sıfıra yakın değerler için katsayı hesaplanmamaktadır. Tablo 5'te görüldüğü üzere Halkbank dışındaki diğer bankaların likidite katsayılarını tahminci hesaplayamamaktadır. Bunun nedeni olarak Halkbank'ın analize dahil edilmiş olan diğer firmalara oranla daha fazla nakit bulundurduğu sonucuna ulaşabilmek mümkündür.

Ayrıca panelin tamamında analiz çıktılarına göre aktiflerin net faiz getirisini temsil eden NFG değişkeni aktif karlılığı üzerinde anlamlı etkisi olduğu görülmekte olup bankalar bazında bireysel olarak incelendiğinde de NFG değişkeninin istatistiki açıdan anlamlı olduğu görülmektedir. Bankaların aktif karlılığı üzerinde finansal kaldıraçın etkisini incelemek üzere kurulan modelde kullanılan KLDRC değişkeni panelin tamamında anlamlı sonuç vermemekle birlikte GARANTİ BBVA, ŞEKERBANK, VAKIFBANK ve AKBANK verilerinde finansal kaldıraçın aktif karlılığı üzerinde bireysel olarak anlamlı sonuç verdiği görülmektedir.

Tablo - 5: ROA Açısından Bankaların Bireysel Panel AMG Tahmin sonuçları

	Likidite	Kaldıraç	Getiri
GARANTİ BBVA	-	0,0032844**	0,3686046***
	-	[0,0012709]	[0,035089]
HALKBANK	0,834149	-0,0017343	0,3861545***
	[0,2323646]	[0,0016932]	[0,394824]
ICBC TÜRKİYE BANK	-	-0,0000623	0,1604565**
	-	[0,00003361]	[0,0517118]
TÜRKİYE İŞ BANKASI A GRUBU	-	-0,0066274	0,3907054***
	-	[0,0185129]	[0,003032]
TÜRKİYE İŞ BANKASI AŞ.	-	0,0024826	0,3853247***
	-	[0,0019558]	[0,342535]
TÜRKİYE İŞ BANKASI B GRUBU	-	-0,0012147	0,3877631***
	-	[0,0017824]	[0,0058804]
TÜRKİYE İŞ BANKASI C GRUBU	-	0,0024826	0,3853247***
	-	[0019558]	[0,0342535]
QNB FİNANSBANK	-	0,0020092	0,3122419***
	-	[0,0010601]	[0,0334911]
ŞEKERBANK	-	-0,0034117*	0,2014417***
	-	[0,0019748]	[0,0298114]
VAKIFBANK	-	0,0005774*	0,3428199***
	-	[0,0023052]	[0,040495]
YAPI KREDİ BANKASI	-	0,270448	-0,0465665**
	-	[0,0096242]	[0,1811501]
AKBANK	-	0,0064463***	0,4598702***
	-	[0,0017946]	[0,327612]

Tablo 6'da ise banka performansının incelenmesinde öz kaynak karlılığı değişkeninin kullanılması durumunda çalışma sermayesi kaldıraç ve net faiz gelirlerinin etkisinin incelenmesinde bankaların bireysel panel AMG tahmin sonuçları verilmiştir. Çalışmada kullanılan tahminci verilerde dönüşüm yaparak sonuçlara ulaştığından verilerde sifıra yakın değerler için katsayı hesaplanamamaktadır. Tablo 5'te görüldüğü üzere Halkbank dışındaki diğer bankaların likidite katsayılarını tahminci hesaplayamamaktadır. Bunun nedeni olarak Halkbank'ın analize dahil edilmiş olan diğer firmalara oranla daha fazla nakit bulundurduğu sonucuna ulaşabilmek mümkündür.

Ayrıca panelin tamamında analiz çıktılarına göre aktiflerin net faiz getirisi temsil eden NFG değişkeni öz kaynak karlılığı üzerinde anlamlı etkisi olduğu görülmekte olup bankalar bazında bireysel olarak incelendiğinde de NFG değişkeninin YAPIKREDİ BANKASI verileri hariç olmak üzere örneklemin tümünde istatistiki açıdan anlamlı olduğu görülmektedir. Bankaların öz kaynak karlılığı üzerinde finansal kaldıraçın etkisini incelemek üzere kurulan modelde kullanılan KLDRC değişkeni panelin tamamında anlamlı sonuç vermemekle birlikte ICBC TÜRKİYE BANK, TÜRKİYE İŞ BANKASI A GRUBU, TÜRKİYE İŞ BANKASI B GRUBU ve ŞEKERBANK verileri haricindeki diğer bankalarda finansal kaldıraçın öz kaynak karlılığı üzerinde bireysel olarak anlamlı sonuç verdiği görülmektedir.

Tablo - 6: ROE Açısından Bankaların Bireysel Panel AMG Tahmin sonuçları

	Likidite	Kaldıraç	Getiri
GARANTİ BBVA	-	0,0525664***	3,538655***
	-	[0,0107296]	[0,3080579]
HALKBANK	1,125462	-0,0283427**	4,383197***
	[1,478006]	[0,0101468]	[0,2344059]
ICBC TÜRKİYE BANK	-	-0,0017343	0,6547148*
	-	[0,0022836]	[0,3584987]
TÜRKİYE İŞ BANKASI A GRUBU	-	-0,0460278	3,364929***
	-	[0,1792691]	[0,0298119]
TÜRKİYE İŞ BANKASI AŞ.	-	0,128294**	3,11205***
	-	[0,0057483]	[0,1032053]
TÜRKİYE İŞ BANKASI B GRUBU	-	-0,0049804	3,395992***
	-	[0,0116995]	[0,0391817]
TÜRKİYE İŞ BANKASI C GRUBU	-	0,0128294**	3,11205***
	-	[0,0057483]	[0,1032053]
QNB FİNANSBANK	-	0,0376109***	2,685083***
	-	[0,006716]	[0,200993]

ŞEKERBANK	-	0,0276235	1,62221***
	-	[0,0224692]	[0,3577232]
VAKIFBANK	-	0,0222339**	3,356407***
	-	[0,0095595]	[0,1741645]
YAPI KREDİ BANKASI	-	0,3445775**	-1,380511
	-	[0,1206778]	[2,273628]
AKBANK	-	0,06276***	3,273179***
	-	[0,0087196]	[0,1596648]

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bankalar başta olmak üzere finansal kurumların temel getiri kaynağı faiz gelirleridir. Bu sebeptendir ki faiz gelirleri bankaların etkinlik ve verimliliğinin ölçülmesinde temel ölçütlerden biri olmaktadır. Banka ve diğer finansal kurumların etkinlik ve verimlilikleri kadar önemli olan bir diğer noktayı da söz konusu kurumların maliyeti oluşturmaktadır. Bankalar finans kurumları sisteminin bir parçası olması sebebiyle bankaların performanslarını etkileyen maliyet faktörünün söz konusu olduğu ve bu faktörün karlılık üzerinde etkili olduğu literatürdeki çalışmalarda görülmektedir.

Bu bağlamda çalışmamızda bankaların aktif karlılığı ve özkaynak karlılığını etkileyen değişkenlerin neler olduğu ve bu değişkenlerin banka performansı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Literatürde yer alan çalışmalar ışığında aktif karlılığı ve öz kaynak karlılığını etkileyen değişkenler arasında bankaların çalışma sermayesi, kaldıraç oranı ve aktiflerin net faiz getirisi çalışmaya dahil edilmiş olup 2005 Q1 – 2021 Q3 çeyrek dönemlik verileri ile analiz tamamlanmıştır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre net faiz getirisinin aktif ve özkaynak karlılığını anlamlı ve pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Ayrıca bankaların finansal kaldıraç oranlarının aktif karlılığı ve öz kaynak karlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasıyla birlikte çalışma sermayesi olarak nitelendirilen değişkendeki likit aktiflerin toplam varlıklara oranının da aktif ve öz kaynak karlılığı üzerinde anlamlı bir ilişkisi bulunmamaktadır.

Örnekleme olarak alınan dataya göre bankalar toplam varlıklarının görece çok az bir miktarı kadar likit bulundurmaktadır. Bu nedenle karlılığa etki edecek düzeyde bir likidite mevcudiyetinden bahsedilememektedir. Diğer taraftan bankaların kaldıraçtan yararlanma seviyesi yüksek olsa da net faiz getirileri yüksek olduğu için kaldıraç oranı anlamsız sonuç verebilmektedir.

Bu nedenle bankaların çalışma sermayesinde agresif politika sergilemesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Yapılan çalışma sonuçlarına göre bankalar çalışma sermayesi veya likit bulundurma konusunda ihtiyatlı politikadan atak politikaya geçerek karlılıklarını arttırma yoluna gidebilirler.

6. KAYNAKÇA

- Abate, T. W., & Enyew, A. M. (2019). Factors affecting profitability of commercial banks in Ethiopia. *International Journal of Research and Analytical Reviews*, 881-891.
- Alfaro, L., Kalemli, Ö., & Volosovych, V. (2011). Sovereigns, Upstream Capital Flows, and Global Imbalances. *National Bureau of Economic Research*.
- Al-Homaidi, Tabash, E. A., & Farhan, N. (2018). ank-specific and macro-economic determinants of profitability of Indian commercial banks: A panel data approach. *Cogent Economics & Finance*.
- Altıok Yılmaz, A. (2013). Profitability of banking system: evidence from emerging markets. *WEI International Academic Conference Proceedings*.
- Binici, M., & Köksal, B. (2012). Is the leverage of Turkish banks procyclical? *Central Bank Review*.
- Eberhardt, M., & Bond, S. (2009). Cross-section dependence in nonstationary panel models: a novel estimator. *MPRA Paper*.
- Enekwe, C., Agu, C., & Eziedo, K. (2014). The Effect of Financial Leverage on Financial Performance: Evidence of Quoted Pharmaceutical Companies in Nigeria. *IOSR Journal of Economics and Finance*, 17-25.
- Gadzo, S., & Asiamah, S. (2018). Assessment of the relationship between leverage and performance: An empirical study of unlisted banks in Ghana. *Journal of Economics and International Finance*, 123-133.
- Gülhan, Ü., & Evcan, U. (2011). Gülhan, Ünal, and Evcan Uzunlar. "Bankacılık sektöründe kârlılığı etkileyen faktörler: Türk bankacılık sektörüne yönelik bir uygulama/factors influencing the bank profitability: an application on turkish banking sector. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* .
- Güner, E., & Konak, F. (2016). The Impact of Working Capital Management on Firm Performance: An Empirical Evidence from the BIST SME Industrial Index. *International Journal of Trade, Economics and Finance*, 38-42.
- Kaya, E., & Köksal, Y. (2019). Kaldıraç ve döngüsellik: Bankacılık sektörü üzerine bir uygulama. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 331-346.
- Ongore, V. O., & Gemechu, B. K. (2013). Determinants of financial performance of commercial banks in Kenya. *International journal of economics and financial issues*, 237-252.
- Owoputi, J. A., Femi, K. O., & Felix, A. A. (2014). "Bank specific, industry specific and macroeconomic determinants of bank profitability in Nigeria. *European scientific journal* .

- Poyraz, E. (2012). İşletme Sermayesi Finanslama Stratejilerinin Karlılık Oranları Üzerindeki Etkisi (Akbank Uygulaması). *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 47-56.
- Reis, G. Ş., Kılıç, Y., & Buğan, F. (2016). Banka Karlılığını Etkileyen Faktörler: Türkiye Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 21-36.
- Salihoğlu, E. (2022). Türkiye’de katılım bankacılığı büyüklüğünü etkileyen seçilmiş faktörler üzerine bir analiz. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 211-234.